

فصلنامه فرهنگی اجتماعی روزنه

شماره ۲۸ - تابستان ۱۴۰۲ قیمت: ۸۰۰۰

○ خاورمیانه در آتش

○ تولدی چالش برانگیز

○ یک معمای چند وجهی

○ امنیت اجتماعی فریضه ای همگانی

متاسفانه

اینجا قرن بیست و یکم است

روزانه

روزانه

فصلنامه فرهنگی اجتماعی روزانه

شماره بیست و هشت

تابستان ۱۴۰۲

دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

فهرست

سرمقاله ۴

جمعیت

سال ها در باغ تک فرزندی ۶

رقص با آهنگ سالخوردگی در جامعه ۸

امنیت اجتماعی فریضه ای همگانی ۱۲

تولدی چالش برانگیز ۱۶

عوامل کاهش جمعیت: یک معمای چندوجهی ۱۸

نغمه های تحصیل در دفتر عشق مادری ۲۲

غزه

غزه ۲۵

خاورمیانه در آتش ۲۷

صاحب امتیاز:

محدثه خوشگفتار

مدیر مسئول:

مائده رحیمی اسکندری

سر دبیر:

زهرا رضانی

هیئت تحریریه این شماره:

محدثه خوشگفتار، مائده رحیمی، زهرا رضانی، روزین اسمعیلی،

مژده تقدسی زاده، فاطمه فیاض

طراح جلد: مهدی لطیفی

صفحه آرایی: مهدی لطیفی

ویراستار: مائده رحیمی اسکندری، زهرا رضانی

استاد مشاور: دکتر آسیه پیرزاده

با سپاس فراوان از سرکار خانم سلطانی، مسئول دبیر خانه نشریات دانشجویی و کلیه عزیزانی که ما را در گردآوری این شماره یاری کردند.

شماره مجوز: ۸۶-۱۱-۲۵۵

وبلاگ: Rozanemgz.blogfa.com

اینستاگرام: rozane.mgz

تلگرام: @behdashtstudent94

ایمیل: behdashtstudent94@gmail.com

در دل هر جامعه، جمعیت به عنوان یکی از عناصر حیاتی تشخیص داده می‌شود که بر توسعه اجتماعی و اقتصادی تاثیرگذار می‌باشد. از جمله نکاتی که در این باره باید به آن توجه شود، نیاز جمعیت به جوان بودن است. اما آیا جوان بودن جمعیت تنها یک ویژگی آماری است یا دارای ابعادی عمیق‌تر است؟ آیا می‌توان این جوانی را به عنوان یک سرمایه اجتماعی برای توسعه و پیشرفت در نظر گرفت؟ در جوامعی که جمعیت جوانی دارند، پویایی و انرژی به ساختار اجتماعی تزریق می‌شود. جوانان به عنوان نیروی کار خلاق و با انگیزه برای تحقق اهداف اجتماعی به‌شمار می‌آیند. در پرتو آفتاب فردا، جوانان به عنوان نقطه تحول و پویایی در هر فضایی شکوفا می‌شوند. اما در عین حال، عدم توجه به نکته‌ای دیگر نیز می‌تواند عواقب جبران‌ناپذیری را به همراه داشته باشد. سالخوردگی جمعیت، یکی از چالش‌های مهم در این راستا است. با توجه به افزایش امید به زندگی و کاهش نرخ مرگ و میر، سالخوردگی چالش‌هایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به همراه خواهد داشت. با افزایش سن، عملکرد بسیاری از افراد کاهش می‌یابد و هزینه‌های بهداشتی و درمانی نیز افزایش می‌یابد. لذا برای پایداری جامعه، لازم است که به جانبداری از هر دو نکته، یعنی نیاز جمعیت به جوان بودن و همچنین پیر شدن سالم جامعه توجه شود. با توجه به اهمیت جوانی در ساختار اجتماعی، ضرورت ایجاد شرایط مناسب برای مشارکت جوانان و حفظ این سرمایه اجتماعی لازم است. در این زمینه نیاز به استراتژی‌ها، سیاست‌ها، برنامه‌ریزی مستمر و هماهنگ برای مدیریت جمعیت و پیش‌بینی عواقب سالخوردگی و مواجهه با این چالش‌ها بسیار ملموس است. در عین حال اگر هر سازمان یا جامعه‌ای، جوانان را به عنوان ارزشمندترین دارایی خود شناخته و زیرساخت‌های مناسب برای رشد و توسعه آنان فراهم کند، می‌تواند به سوی آینده‌ای پویا و پر از امکانات حرکت کند.

اکنون، با گشایش صفحات نشریه فرهنگی اجتماعی روزنه و با امید به یک جامعه جوان، پویا و پیشرو شما را به یک سفر زیبا دعوت می‌کنیم.

جمعیت

سال‌ها در باغ تک فرزندی

■ محدثه خوشگفتار/ دانشجوی دکتری / آموزش بهداشت و ارتقا سلامت

در این حالت کودک مضطرب و کمال‌طلب می‌شود. این افراد ممکن است دیگران را زیاد قضاوت کنند، در جامعه فردی خودخواه شوند، همدلی کمی نسبت به دیگران داشته باشند و بیشترین ناسازگاری هم به خاطر خودمحوری و عدم سازگاری با اجتماع (اطرافیان وی) رخ خواهد داد. مشارکت اجتماعی- او پایین می‌آید و از این نظر آسیب می‌بیند. فردی که مهارت‌های اجتماعی را به خوبی یاد نگرفته باشد در انتخاب‌هایش- دچار مشکل می‌شود و به خاطر کمبود اعتماد به نفس در بزرگسالی نمی‌تواند در شغل، تحصیل و ازدواج موفق باشد.

به طور خلاصه برخی چالش‌ها و مشکلات تک فرزندی را در زیر به اختصار توضیح می‌دهیم:
۱. بزرگ شدن به تنهایی:

بزرگ شدن در کنار خواهر و برادر فضای رقابت و تعامل کودک را نسبت به کسانی که تنها بزرگ شده‌اند، فراهم می‌کند. همچنین در تک فرزندی، کودکان در بزرگسالی تجربه داشتن یک خانواده بزرگ، خواهرزاده و برادرزاده و حمایت خانوادگی را تجربه نمی‌کند.

فرزندآوری در سراسر تاریخ از کارکردهای مهم خانواده بوده است اما با هزینه‌های روز افزون زندگی و الگوهای سبک زندگی که به سرعت در حال پیشرفت هستند، تعداد زیادی از والدین امروزی داشتن یک فرزند تنها را ترجیح می‌دهند. وقتی شعار «فرزند کم تر، زندگی بهتر» مورد قبول کسی قرار گیرد، تصور می‌کند هر چه فرزندان او کم تر باشند، زندگی خود و فرزندانش بهتر خواهد شد، لذا به کم فرزندی و تک فرزندی رو می‌آورد و حال که این امر پیامدهای منفی زیادی را ممکن می‌سازد. تک فرزندی گرچه پدیده جدیدی نیست اما در جامعه ما در هیچ زمانی مانند سالهای اخیر فراگیر نبوده است. در میان آموزه‌های اسلامی نه تنها به تک فرزندی توصیه نشده بلکه با آن مخالفت و با رعایت شرایطی دعوت به ازدیاد نسل شده است. بگونه‌ای که در قرآن کریم تکثیر نسل به عنوان یکی از مهم‌ترین اهداف ازدواج معرفی گشته است. پدیده تک فرزندی موجب می‌شود

”

پدیده تک فرزندی موجب می‌شود تا پدر و مادر تمام سرمایه‌گذاری عاطفی خود را بر یک کودک قرار دهند و کودک نیز متقابلاً فقط پدر و مادرش را می‌بیند و از داشتن تجربیات با خواهر و برادر محروم می‌ماند

تا پدر و مادر تمام سرمایه‌گذاری عاطفی خود را بر یک کودک قرار دهند و کودک نیز متقابلاً فقط پدر و مادرش را می‌بیند و از داشتن تجربیات با خواهر و برادر محروم می‌ماند. بخش مهمی از آموخته‌های کودک مربوط به تعاملات با خواهر و برادر می‌شود و بر اساس آن جهان را کشف می‌کند. کودکی که تک فرزند است این فرصت را پیدا نکرده و دنیا را از افق دید پدر و مادر کشف می‌کند. برخی می‌گویند تک فرزندی خود را به مهد کودک می‌فرستیم تا با همسن و سال‌هایش تعامل اجتماعی داشته باشد. باید گفت زندگی ۲۴ ساعته با برادر و خواهر و پیوند عاطفی ناشی از آن با مهد کودک قابل جبران نیست و مهد کودک نمی‌تواند جای خواهر و برادر را بگیرد. وقتی که کودکان خواهر و برادر داشته باشند؛ ابتدا در- خانواده به عنوان اولین مکانی که در آن پرورش پیدا می‌کنند با همسالان خود تجارب و مهارت‌های اجتماعی بهتری را- کسب می‌کنند. آنها با خواهر و برادرهایشان با چالش‌ها- روبرو می‌شوند و می‌توانند از خود دفاع کنند. والدین تک فرزند اجازه مستقل شدن به کودکان تک فرزند را نمی‌دهند چرا که تمام تمرکز و حواسشان به کودک است. آنها تمام کارهای کودک را انجام می‌دهند و در این حالت اعتماد به نفس را از او- می‌گیرند. این والدین از بچه‌های خود انتظارات خاصی دارند و با او مانند یک بزرگسال رفتار می‌کنند؛ بنابراین

۲. فشار والدین:

توجه و تمرکز نامشخص می تواند والدین را وادار کند کودک خود را به سمت یک فرد ایده آل وادارند و باعث شود بخواهند کودک مطابق انتظارات آن ها باشد.

۳. تقسیم مسئولیت:

هر چه بزرگتر می شویم، داشتن خواهر و برادر به معنای داشتن پیوندهایی است که قوی و حمایت کننده هستند. بنابراین کمک گرفتن و یا پشتیبانی فقط به عهده والدین نخواهد بود. برعکس در مورد حمایت از والدین نیز همین امر صادق است؛ زیرا مسئولیت را می توان بین خواهر و برادر تقسیم کرد. اما، در تک فرزندی، کودک باید همه مسئولیت ها را به تنهایی مدیریت کند.

۴. فرزندسالاری:

در خانواده های تک فرزند، بیش از حد به خواسته ها و مطالبات فرزند توجه شده و اغلب افراط و زیاده روی والدین در برآوردن خواسته های تنها فرزندشان مشاهده می شود. هر چند این خواسته ها غیر منطقی، بلند پروازانه و فراتر از توان و بنیه مالی و یا حتی بیرون از مرزها و حدود قانونی و شرعی باشد. این توجه بیش از حد والدین و قرار دادن فرزند در کانون توجهات اثرات سوئی بر شخصیت کودک دارد. اینگونه کودکان غالباً حساس، زود رنج، پرتوقع و کم صبر هستند، نمی توانند عواقب اشتباهات خود را آزموده و مسئولیت عمل خود را بپذیرند. این کودکان از جامعه پیرامون شان انتظار دارند همانند والدین با آن ها رفتار کرده و چتر حمایت خود را بر سر آنان بگسترانند.

۵. بلوغ زودرس:

فرزند در دوره اولیه کودکی بیشتر نیازمند حضور والدین خود است. ولی در دومین دوره کودکی اش نقش همسالان بارزتر می شود و مهارت های زیادی را از آنان می آموزد. وجود خواهر یا برادر بزرگ تر نیز می تواند مهارت های لازم برای اجتماعی شدن او را فراهم کند. حال اگر فرزند تک باشد به ناچار باید در کنار بزرگسالان پرورش یابد. در نتیجه او تجربه ای از کودکی و نوجوانی خود نداشته و با بازی ها، کارها و نقش های این گروه سنی آشنا نیست و یک دفعه پرشی به دوران مسئولیت پذیری بزرگسالان خواهد داشت. وی از لحاظ روحی و روانی بسیار سریعتر رشد کرده و دنیا را از دید بزرگسالان می بیند. حضور در چنین خانواده ای که فقط شامل افراد بالغ است سبب

بلوغ زودرس کودک می شود. از عوارض بلوغ زودرس این است که کودکان در مقابل استرس های زمان جوانی قرار گرفته و نمی دانند چه باید بکنند. آنها از نظر جسمی نشانه های بلوغ را دارند؛ ولی تجربه کافی ندارند. در این شرایط در هر دو جنس، به دلیل افزایش تمایل به شهوت، رفتارهای ناهنجار شیوع پیدا می کند.

۶. جایگزینی رسانه:

رسانه ها مانند دریچه ای به جهان خارج در دیدگاه ها و رفتارهای افراد موثر هستند؛ کم شدن ارتباطات کلامی، در خانواده های کم جمعیت، سبب حاکمیت رسانه های تصویری می گردد. این امر تغییر الگوی ارتباطی در خانواده را به همراه دارد. کودک یا نوجوانی که از تنهایی رنج می برد به دنبال جایگزینی برای اوقات فراغت خود است. در نتیجه به تلویزیون، جاذبه های گرافیکی و هیجان های کاذب در بازی های رایانه ای و دنیای مجازی رو می آورد.

۷. کاهش انسجام خانواده:

یکی از مولفه های خانواده منسجم، پیوندهای عاطفی و میزان وابستگی فرزندان به والدین و بالعکس است. به همان میزان که وابستگی متعادل ضروری و دارای مزایای فراوان است افراط و تفریط در آن دارای آسیب بوده و مشکل زااست. در خانواده های تک فرزند میزان وابستگی دارای افراط و تفریط است. به این معنا که گاهی اوقات فرزند به سبب اشتغال والدین مورد بی مهری و بی توجهی قرار می گیرد و گاهی نیز در کانون توجه بیش از حد والدین هست. تعدد فرزندان می تواند سبب ایجاد هماهنگی لازم و شکل گیری وابستگی متعادل باشد.

رقص با آهنگ سالخوردگی در جامعه

■ زهرا رضانی / دانشجوی کارشناسی ارشد / آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

بازنشستگی و هزینه های مراقبت های بهداشتی نقش مهمی در رفاه اقتصادی سالمندان دارند. درک و پرداختن به پیامدهای اقتصادی پیری برای تضمین امنیت مالی در سالهای بعد بسیار مهم است. لذا پرداختن به مسئله سالخوردگی دارای اهمیت می باشد. آمار و ارقام مربوط به سالمندان نیز این اهمیت را بار دیگر گوشزد می کند. بر اساس تحلیل های سازمان ملل متحد در سال ۲۰۲۲، بیش از ۹ درصد از جمعیت جهان به ۶۰ سال یا بالاتر رسیده اند. این نسبت در دهه های آینده به تناسب افزایش امید به زندگی و بهبود شرایط بهداشتی و پزشکی افزایش خواهد یافت. در ایران نیز در سال ۲۰۲۲، تقریباً ۸/۵ درصد از جمعیت ایران (تقریباً ۷ میلیون نفر) ۶۰ سال یا بیشتر داشتند و این تعداد به سرعت رو به افزایش است. بنابراین در سال های آینده با افزایش تعداد سالمندان، نیازمندی ها به راهکارهای علمی و کارآمد در زمینه های بهداشت عمومی، پزشکی پیشرفته، تکنولوژی سلامت و اقتصاد سالمندان افزایش خواهد یافت. این افراد می توانند منابع عظیمی از تجربیات و دانش باشند، اما به منظور بهره مندی بهینه از این ظرفیت، به پژوهش های علمی برای درک عمیق تر از چالش ها و فرصت های جمعیت سالمند، توسعه راهکارهای نوین در حوزه سلامت و ارتقاء سطح زندگی آنها نیاز خواهد بود. لازمه این امر تعامل نزدیک بین علم و سیاست است تا راه حل های پایدار و کارآمدی برای مدیریت بهتر موضوع مورد استفاده قرار گیرد.

پیری یک سفر غیرقابل اجتناب و پیچیده است که هر فرد با گذشتن زمان در آن شرکت می کند. این فرآیند طبیعی تغییراتی فراوان، به لحاظ فیزیکی و روانی، به همراه دارد. به تدریج جرم عضلانی کاهش می یابد، استخوان ها ممکن است چگالی خود را از دست بدهند و مفاصل سخت تر شوند. ارتجاع پوست کم می شود و چین و چروک ها ظاهر می گردند. سیستم قلبی عروقی نیز تغییراتی را تجربه می کند که بر گردش خون تأثیر می گذارد. درک تأثیرات فیزیکی پیری برای بدست آوردن تطابق با جریان زندگی حائز اهمیت است. سالمندی روی توانمندی های شناختی نیز اثر می گذارد. حافظه ممکن است ضعیف شود و پردازش اطلاعات بیشتر از قبل زمان ببرد. در این زمینه، کشف راهکارهایی مانند تمرینات ذهنی و انتخاب یک رژیم غذایی تقویت کننده، ضروری به نظر می رسد. از طرف دیگر چشم انداز احساسی با افزایش سن تغییر می کند. افراد ممکن است تغییرات خلقی را تجربه کنند. عواملی مانند تجارب زندگی، ارتباطات اجتماعی و سلامت روان در تغییرات عاطفی و روانی مرتبط با افزایش سن نقش دارند. سالخوردگی اغلب پویایی های اجتماعی را تغییر می دهد. روابط ممکن است تغییر یابند و از دست دادن دوستان یا اعضای خانواده بیشتر شود. انزوای اجتماعی می تواند به یک نگرانی تبدیل شده و بر اهمیت تقویت ارتباطات معنادار و ایجاد جوامع حمایت کننده برای افراد مسن تأکید کند. چشم انداز مالی نیز از تأثیرات پیری در امان نیست. بازنشستگی، برنامه های

آثار سالخوردگی جمعیت بر جنبه های مختلف زندگی:

اثرات اقتصادی:

- ۱. فشار بر سیستم تأمین اجتماعی:** با افزایش تعداد سالمندان، نرخ استفاده از سیستم‌های تأمین اجتماعی نظیر بازنشستگی و درمان به شدت افزایش می‌یابد. این امر می‌تواند به چالش کشیدن تعادل مالی این سیستم‌ها و افزایش هزینه‌های دولت را به دنبال داشته باشد.
- ۲. تأثیر بر بازار کار:** افزایش جمعیت سالمند ممکن است منجر به افزایش نیروی کار با سابقه و متخصص شود. این امر می‌تواند به بهبود فناوری و بهره‌وری در بخش‌های خدماتی و صنعتی کمک کند ولی همزمان به ایجاد فشار بر بازار کار جوانان نیز منجر می‌شود.
- ۳. سبک زندگی و مصرف:** سالمندان به طور معمول نسبت به جوانان کمتر مصرف می‌کنند. این امر ممکن است به تغییر در الگوی مصرف و نیازهای بازار اقتصادی منجر شود، به خصوص در صنایعی که به نوعی به تقاضاهای جمعیت جوان وابسته هستند.
- ۴. رفاه اجتماعی:** با افزایش امید به زندگی و بهبود شرایط بهداشتی، سالمندان ممکن است به عنوان یک بازار هدف برای مصرف محصولات و خدمات مختلف در زمینه‌های بهداشت و تفریح ظاهر شوند. این موضوع می‌تواند فرصت‌های اقتصادی جدیدی ایجاد کند. اما نیاز به تأمین خدمات رفاهی ویژه برای این گروه سنی را به همراه دارد.
- ۵. تأثیر بر اقتصاد کلان:** سالمند شدن جمعیت ممکن است تأثیر زیادی بر اقتصاد کلان داشته باشد، از جمله تأثیر بر رشد اقتصادی، سطح سرمایه‌گذاری و نرخ اشتغال. استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و مهارت‌های سالمندان در این زمینه‌ها می‌تواند به افزایش بهره‌وری کمک کرده و تأثیر مثبتی بر اقتصاد داشته باشد.
- ۶. کاهش تولید فعال:** با پیشرفت سنی جمعیت، تولید ناخالص داخلی به دلیل کاهش نیروی کار جوان و افزایش نیروی کار سالمند کاهش می‌یابد.

اثرات بهداشتی:

۱. **افزایش نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی:** با افزایش سن جمعیت، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی افزایش می‌یابد. برنامه‌های بهداشت عمومی باید با توجه به این تغییرات بهبود یابند تا نیازهای متناسب با سنین مختلف جامعه را تأمین کنند.
۲. **مدیریت بیشتر بیماری‌های مزمن:** سالمندان بیشتر دچار بیماری‌های مزمن مانند دیابت، فشارخون بالا و بیماری‌های قلبی می‌شوند. بنابراین، نیاز به برنامه‌های مدیریت بیماری و پیشگیری از آنها در جوامع با جمعیت سالمند بیشتر می‌شود.
۳. **تأثیر بر سیستم‌های بهداشت عمومی:** سالمندان نیازمند سیستم‌های بهداشت عمومی پویا و توانمندتری هستند. این امر شامل دسترسی به خدمات پزشکی، برنامه‌های پیشگیری و فراهم کردن تسهیلات بهداشتی مناسب برای سالمندان می‌باشد.
۴. **تأثیر بر بهره‌وری جامعه:** سالمندان می‌توانند به بهبود بهره‌وری جامعه کمک کنند، اما همچنین ممکن است به دلیل مشکلات بهداشتی خود، بهبودی در این زمینه را کاهش دهند. برنامه‌های بهداشتی ویژه برای نگهداری از سلامت جسمی و روحی سالمندان اهمیت دارد.
۵. **تأثیر بر سیاست‌های سالمندان:** سالمندان یک گروه تأثیرگذار در جامعه هستند و تأثیرگذاری آنها بر سیاست‌های بهداشتی اهمیت دارد. تأمین نیازهای بهداشتی این گروه جمعیتی نیازمند تصمیمات سیاسی موفق در زمینه سلامت است.

اثرات امنیتی:

۱. **تأثیر بر اقتصاد مرزی:** سالمندان ممکن است به دلیل نیازهای خود به خدمات بهداشتی و درمانی، به کشورهای مجاور مهاجرت کنند. این امر می‌تواند تأثیراتی بر اقتصاد مرزی داشته باشد.
۲. **تأثیر بر نیروی نظامی:** افزایش تعداد سالمندان ممکن است به کاهش تعداد جوانان در نیروهای نظامی منجر شود. این می‌تواند به نقصان در توان نظامی کشور منجر شده و اثرات منفی در مواجهه با تهدیدات امنیتی داشته باشد.
۳. **تأثیر بر زیرساخت‌های امنیتی:** سالمندی می‌تواند به دلیل نیازهای بهداشتی و اجتماعی، به تغییرات در سیاست‌ها و منابع مختلف دولت‌ها در زمینه زیرساخت‌های امنیتی منجر شود.
۴. **تأثیر بر مقاومت جمعیت در مواجهه با تهدیدات:** سالمندان به دلیل ضعف جسمی و امکانات محدود ممکن است در مواجهه با تهدیدات امنیتی از مقاومت کمتری برخوردار باشند. این می‌تواند در توانایی جمعیت برای مقابله با بحران‌ها و تهدیدات نقصان ایجاد کند.
۵. **تأثیر بر سیاست‌های دفاعی:** تغییرات در ساختار جمعیت به تغییر در سیاست‌ها و استراتژی‌های دفاعی کشورها منجر می‌شود. این ممکن است شامل تغییر در اولویت‌ها، تجهیزات نظامی و تفضیل‌ها در مواجهه با تهدیدات مختلف باشد.

اثرات زیست محیطی:

۱. **مصرف منابع طبیعی:** افراد سالمند ممکن است نیازهای زیادی به منابع طبیعی داشته باشند، از جمله آب، انرژی و مواد غذایی. افزایش تعداد سالمندان ممکن است به افزایش مصرف این منابع منجر شود.
۲. **پسماندهای بهداشتی:** سالمندان ممکن است به دلیل نیازهای بهداشتی بیشتر، مقدار بیشتری از پسماندهای بهداشتی تولید کنند. این موضوع نیاز به مدیریت بهینه و کاهش اثرات منفی آنها بر محیط زیست را افزایش می دهد.
۳. **تأثیر بر زیستگاهها:** تغییرات در ساختار جمعیت ممکن است به تغییر در نیازها به زیستگاهها منجر شود. افزایش نیاز به امکانات مسکن، ساختمانهای بهداشتی، و امکانات دیگر ممکن است به تغییرات در زیستگاهها منجر شود.
۴. **تأثیر بر تولیدات کشاورزی:** تغییر در ساختار جمعیت و افزایش تعداد سالمندان ممکن است به تغییر در الگوهای مصرف غذایی منجر شود. این می تواند تأثیراتی بر تولیدات کشاورزی و بهره‌وری زمین‌های کشاورزی داشته باشد.
۵. **تأثیر بر تغییرات اقلیمی:** از آنجایی که سالمندان نسبت به شرایط آب و هوایی حساس‌تر هستند، نیاز به سیستم‌های گرمایش و سرمایش بیشتری دارند. این می تواند به افزایش مصرف انرژی و انتشار گازهای گلخانه‌ای منجر شود.

نتیجه گیری:

پیری یک ملیله بافته شده با نخ های متنوع است که هر کدام نمایانگر جنبه ای منحصر به فرد از سفر ما در زمان است. تصدیق و درک تأثیرات پیری به افراد و جوامع این امکان را می دهد که با لطف و انعطاف پذیری این فرآیند اجتناب ناپذیر را طی کنند. با پذیرش یک رویکرد کل نگر که ابعاد فیزیکی، شناختی، عاطفی، اجتماعی، اقتصادی و مراقبت های بهداشتی را در بر می گیرد، می توانیم فرهنگی را پرورش دهیم که برای افراد در تمام مراحل زندگی ارزش قائل است و از آنها حمایت می کند.

امنیت اجتماعی فریضه ای همگانی

روژین اسمعیلی / کارشناسی / بهداشت عمومی

بنابراین، از نظر قرآن و روایات، امنیت اجتماعی باعث حکمرانی و نظام سیاسی می‌شود که با استفاده از سیاستگذاری، پیش‌بینی، سنجش و بهره‌گیری از امکانات، جامعه را از آسیب‌های کاهش جمعیت حفظ می‌کند. به عبارت دیگر، جمعیت به عنوان یک ظرفیت و استعداد مطرح شده که با توجه به آن، احساس رضایت عمومی تأمین و عوامل خوف و اضطراب جامعه دفع می‌شود.

بنابراین، امنیت اجتماعی یک مفهوم جامع است که دربردارنده سه ساحت امنیت سیاسی، فرهنگی، و اقتصادی است. از نظر قرآن کریم و روایات، امنیت اجتماعی با متغیرهای زیادی از جمله اخوت و برادری، وحدت همدلی، و فزونی جمعیت در ارتباط است.

یکی از چالش‌های اساسی در جامعه ایران اسلامی، مسئله جمعیت است که به‌طور چشمگیری اثرات خود را بر زندگی اقتصادی و اجتماعی این

نظامی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. باری بوزان امنیت اجتماعی را به عنوان توانایی جامعه در حفظ الگوهای سنتی زمان، فرهنگ، مذهب، هویت، عرف قومی و رسوم با شرایط قابل قبولی از تحول در آنها تعریف می‌کند.

اجتناب از فرزندآوری سبب ایجاد مشکلات پیری جامعه و آسیب‌های آن و از همه مهمتر تحقق خواسته نظام سلطه است.

از نظر آیاتی مانند " **وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا**" (نوح: ۱۲) که به فرزندان حضرت نوح اشاره دارد و آیه " **ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا**" (اسراء: ۶) که درباره کثرت فرزندان برای غلبه به دشمنان است، نیز به نحوی به ابعاد اجتماعی امنیت اشاره می‌شود.

مسئله رشد جمعیت یک عامل مهم است که بر ابعاد گوناگونی مانند دینامیک جمعیت، نیروی کار، امنیت، و چالش‌های پیری نسل‌ها تأثیر می‌گذارد. این امر در قرآن و روایات اهل بیت (علیهم السلام) مورد توجه قرار گرفته است. در دنیای امروز، این موضوع به عنوان یک مسئله چالش‌برانگیز و تهدیدآمیز برای ساختار خانواده، جامعه، و امنیت در کشورهای اسلامی به دلیل عوامل مختلفی موضوع نگرانی قرار گرفته است. برای مقابله با این چالش امنیتی، ضروری است که به تعهد عملی نسبت به اعتقادات مشتق شده از قرآن و روایات، احساس مسئولیت ملی، یک برنامه جامع برنامه‌ریزی جمعیت، و تدابیر استراتژیک و عملی برای ترویج تغییر فرهنگی پرداخته شود.

تعریف امنیت مفهومی گسترده و فراگیر است که در سطوح مختلف فردی و اجتماعی و در ابعاد متنوع از جمله سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، و

فاکتور امنیتی در برقراری تعادل قدرت در روابط بین‌المللی ایفا کند. رشد بالای زاد و ولد در اکثر جوامع اسلامی نشان دهنده این موضوع است. جلوگیری از فرزند آوری و افزایش جمعیت در واقع از اهداف نظام سلطه برای افزایش توانایی حاکمیت مستکبران می باشد. همانطور که در قرآن به این موضوع اشاره شده است: «**إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ**» (قصص: ۴). در آیه ای دیگر: «**قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ**» (انعام: ۱۴۰) از بین بردن اولاد به بهانه فقر و ناتوانی در تربیت یک عمل ناعاگانه و حرام شمرده می شود، چرا که اجتناب از فرزندآوری سبب ایجاد مشکلات پیری جامعه و آسیب های آن و از همه مهمتر تحقق خواسته نظام سلطه است. تحلیل‌گران بر این باورند که این سیاست‌ها ممکن است به‌عنوان یک ابزار برای افزایش فشار بر کشورها و اهداف استعماری در مقابل مخالفان استفاده شوند. این تأکید بر سیاست‌های تحدید نسل از دهه هفتاد به کشورها نفوذ کرده و هنوز نیز در برخی نقاط به‌عنوان یکی از راهکارها برای کاهش جمعیت مطرح می‌شود.

سیاست‌های جمعیتی در دیدگاه‌های بین‌المللی:

سازمان‌های بین‌المللی گاهی اوقات سیاست‌های کاهش یا افزایش جمعیت را به‌عنوان یک عامل مهم در امنیت بهداشتی مطرح کرده‌اند. به‌عنوان مثال، سازمان بهداشت جهانی به‌عنوان یک نهاد طراح و سیاستگذار در زمینه بهداشت و جمعیت، تأکید دارد که افزایش ناپذیری در جمعیت منجر به افزایش مرگ و میر نوزادان و مادران خواهد شد. این سازمان همچنین در توصیه‌های خود به استفاده از داروها و روش‌های پیشگیری اشاره کرده و سقط جنین را به‌عنوان آخرین راهکار در تنظیم جمعیت معرفی می‌کند. با این حال، این راهکارها همراه با انتقادات و سوالاتی از سوی برخی افراد و نهادها همراه است. برخی افراد این نگرش‌ها را به‌عنوان یک ابزار برای افزایش فشار بر کشورها و اهداف استعماری می‌دانند. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که نظام سلطه، جمعیت را به‌عنوان یک مسئله امنیتی مطرح کرده و در راستای کاهش جمعیت به ویژه در کشورهای زیرسلطه، سیاست‌های کنترلی را اجرا کرده است. توجه به این مسئله در کاهش منابع انسانی کشورهای زیرسلطه نقش بزرگی ایفا می‌کند. همچنین، در مصاحبه‌ها با برخی از مقامات و تحلیلگران، اشاره به این نکته شده که تحولات جمعیتی می‌تواند به‌عنوان یک

کشور متصور می‌سازد. اخیراً، یکی از مقامات بهداشتی هشدار داده که تحولات نسلی به‌گونه‌ای است که طی ده سال آینده، هر ۱۰ خانوار به ۷ سالمند بالای ۶۰ سال دچار خواهند شد. این امر نشان‌دهنده چالش‌های جدی در زمینه آموزش، بهداشت، و تأمین نیروی کار است. باروری کل کاهش یافته و شاخص باروری به سطح پایینی رسیده است، به‌طوری‌که اگر روند کنونی ادامه یابد، جمعیت کل کشور به ۶۲ میلیون نفر در سال ۱۴۸۰ کاهش خواهد یافت. این تحولات نه تنها نگرانی‌های جمعیتی ایجاد کرده، بلکه نیازمند بررسی کیفیت جمعیت نیز می‌باشد.

قرآن کریم با تأکید بر اهمیت ازدواج با زنان فرزندآور و توسعه نیروی انسانی، به این چالش‌ها پاسخ داده و اصول ثابتی را ترسیم کرده است. به همین دلیل، در روایات و آیات اسلامی، کثرت جمعیت و رشد کیفی آن به‌عنوان یک اصل مهم و برجسته تلقی شده است.

برای مقابله با چالش جمعیت و حفظ کیفیت آن، باید سیاست‌های جدی در زمینه ترویج ازدواج با زنان فرزندآور و افزایش باروری اجتماعی

اجرا گردد. همچنین، برنامه‌های توسعه نیروی انسانی و اقتصادی با تأکید بر اصول اسلامی و آموزه‌های قرآنی تدوین و پیاده‌سازی شوند.

توسعه جمعیت از منظر ادیان

توسعه جمعیت از طریق پرورش فرزندان، موضوعی است که در ادیان آسمانی مورد توجه و حمایت قرار گرفته است. مطابق با تحلیل‌ها، یهودیت به پرورش فرزندان به عنوان یک وظیفه و مسئولیت مقدس اشاره دارد. در بیانیه کلیساهای جهان در سال ۱۹۵۹، وظیفه زوجین به عنوان شریعتی از پروردگار، فرزندآوری است. این نگاه تشویق به افزایش جمعیت را از زاویه دینی نشان می‌دهد. کلیساها در بیانیه ۱۹۶۱ اعلام کرده‌اند که فرزندآوری یک ارزش بسیار ارزشمند است. این نگاه نیز، مسئولیت زوجین را در تربیت فرزندان به عنوان یک وظیفه مقدس مورد تأکید قرار می‌دهد و این کار را به عنوان نمونه‌ای از شجاعت و اطمینان به خدا توصیف می‌کند. به طور کلی، ادیان آسمانی نگاه

مثبتی به توسعه جمعیت دارند و آن را به عنوان یک ارزش و مسئولیت مقدس معرفی می‌کنند.

توسعه جمعیت از دیدگاه اسلام

آرای اسلام نیز به طرز قاطعانه توسعه جمعیت را ترغیب می‌کند و تحدید نسل را مخالف فطرت انسانی و نوعی عمل جاهلی و بدگمانی به خداوند معرفی می‌کند. از منظر اسلام، توسعه جمعیت به عنوان یک راهبرد اساسی و مهم برای امنیت اجتماعی در قرآن کریم تأکید شده است. مثلاً در آیه " **الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا** " (کهف: ۴۶)، اشاره به این است که مال و فرزندان دو عنصر اساسی سرمایه‌های زندگی و قدرت انسان هستند. این نگاه، مفهوم "الباقیات الصالحات" را تبیین می‌کند؛ به اعمال صالح

که ارزش‌های ماندگار در نزد خدا دارند. اموال و فرزندی که در جهت بنای تمدن اسلامی هزینه می‌شوند و برای تحکیم و ارتقاء فرهنگ دینی تربیت می‌شوند، از بهترین مثال‌های این مفهوم هستند. قرآن کریم در آیه « **إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا مَنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ** » (یوسف: ۸)؛ از دیدگاه برادران یوسف به فرزندآوری به عنوان یک عامل برتری اجتماعی اشاره دارد. مفسرین در این آیه «عُصْبَةٌ» را به فزونی تعداد معنا کرده‌اند. توسعه جمعیت در این دین به عنوان یک نشانه از برتری و افزونی محسوب می‌شود. بنابراین، از نگاه اسلام، توسعه جمعیت به عنوان یک راهبرد اساسی و ارزشمند معرفی شده است. مال و فرزندان به عنوان سرمایه‌های مهم برای تداوم حیات و تحقق اهداف دینی و اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند.

با توجه به آرای ابن خلدون، جمعیت به عنوان مهمترین وسیله برقراری امنیت سیاسی و نظامی در جامعه در نظر گرفته می‌شود. از این رو، هر برنامه‌ریزی در زمینه جمعیت تأثیرات عمیقی بر امور امنیتی، دفاعی، و اجتماعی جامعه دارد. کاهش یا افزایش جمعیت

تأثیر چشمگیری بر این نیروها و به طور کلی امور امنیتی دارد. از این رو، تصمیم‌گیری در خصوص جمعیت به عنوان یک استراتژی مستقیماً با امنیت ملی و دفاع کشوری ارتباط دارد. از این رو ایه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» (انفال: ۶۰) امر به تهیه نمودن نیروی محافظ جامعه است. کاهش نرخ رشد جمعیت باعث کاهش نیروی جوان و افزایش سالمندان می‌شود که در نتیجه، قدرت دفاعی جامعه نسبت به تهدیدات

موجب دستیابی به اهداف و نیازهای اجتماعی در والدین می‌شوند. تقویت منابع امنیتی از طریق زیاد کردن نیروهای جوان و پرانرژی به عنوان یک راهبرد استراتژیک تلقی می‌شود. از این رو، اسلام نه تنها به افزایش جمعیت تشویق می‌کند بلکه این امر را به عنوان یک

راهبرد جهت تقویت منابع امنیتی و دفاع ملی مطرح می‌کند. طباطبایی با اشاره به آیه «وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرْتُمْ وَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ» (اعراف: ۸۶) به تأکید اسلام بر توسعه جمعیت و اهمیت زندگی اجتماعی انسان اشاره می‌کند. او معتقد است که انسان به دلیل طبیعت اجتماعی خود و نیاز به تعامل با دیگران، به تعداد زیادی افراد در جامعه نیاز دارد.

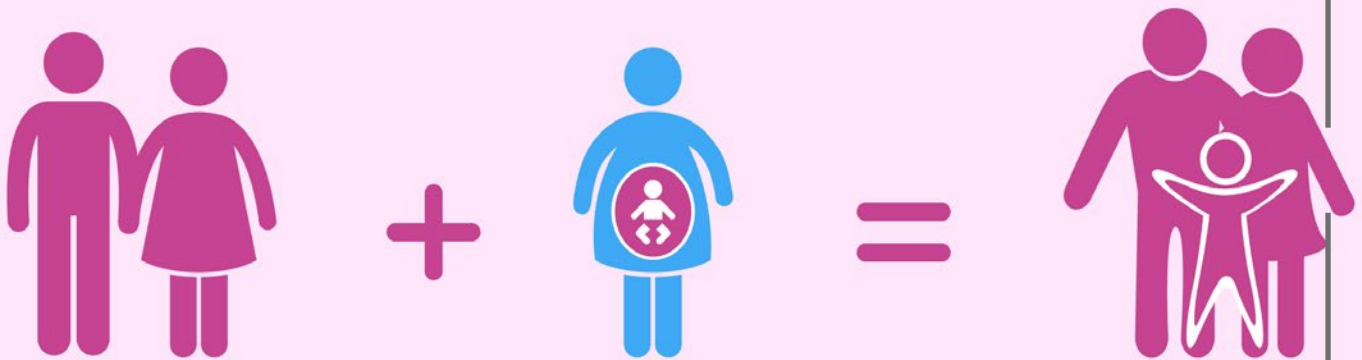
نظامی کاهش می‌یابد. این امر می‌تواند باعث شود که جامعه در برابر تهاجم‌ها و تهدیدات نظامی آسیب‌پذیرتر شود. قرآن کریم نیز در آیات مختلف، اهمیت توسعه جمعیت را به عنوان یک استراتژی امنیتی اساسی تأکید کرده است. به عنوان مثال، در آیات ۱۰ تا ۱۲ سوره نوح «فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا. يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا. وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا» بر توسعه منابع انسانی از طریق فرزندآوری تأکید دارد چرا که فرزندان انسان

توسعه جمعیت نخبگان و دانشمندان

«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ» از آیه ۹ سوره زمر استفاده شده است تا نشان داده شود که در قرآن، دانشمندان و اهل فهم و بصیرت با جمعیت کل جامعه قرین نمی‌شوند. این نکته به اهمیت و منحصر به فردی نقش دانشمندان و نخبگان در توسعه و پیشرفت جامعه اشاره دارد. از حدیث پیامبر اسلام (ص) و امامان شیعه (ع) بهره گرفته شده است تا نشان داده شود که دانشمندان و نخبگان با ارزش‌ترین عنصر حیات جامعه هستند. سیاست کاهش جمعیت ممکن است باعث کاهش جمعیت نخبه و دانشمندان شود. این امر می‌تواند موجب وابستگی به بیگانگان در حوزه علمی و فناوری شود.

منابع:

قرآن کریم - ترجمه محمد مهدی فولادوند
شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر قرآن کریم - هادی رجبی، خداکرم عبدی - ۱۳۹۸
جمعیت و امنیت اجتماعی در گستره آیات و روایات - محمد صادق یوسفی مقدم، سید محسن آل نبی - ۱۴۰۱

تولدی چالش برانگیز

▪ **مژده تقدسی زاده / دانشجوی کارشناسی / بهداشت عمومی**

جایگزینی رحم، موضوعی که برای زوج های نابارور حائز اهمیت است و به آنها امید والد شدن را می دهد. اما هنوز هم چالش های فراوانی را پیش روی آنها می گذارد. چالش های فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و حتی حقوقی که باید به آنها توجه داشت!

متأسفانه برخی از افراد بنا به دلایل مختلفی همچون بیماری های مادرزادی یا بیماری هایی دیگر و ... از موهبت مادر شدن محروم هستند. اما امروزه دیگر مشکلی به نام ناباروری وجود ندارد زیرا با پیشرفت های چشمگیر علمی کمتر خانواده ای وجود دارد که به دلیل ناتوانی های جنسی از وجود فرزند محروم بماند. اهدای تخمک، اهدای جنین و رحم اجاره ای جایگزین های مناسبی هستند که به یاری زوج هایی آمده که به هر دلیل قادر به بچه دار شدن نیستند. البته استفاده از این روش ها نیز مراحل و شرایط خاص خود را دارد. در رابطه با رحم اجاره ای تخمک و اسپرم از زوج مورد نظر گرفته میشود. پس از آن با استفاده از روش IVF یا ICSI جنین تشکیل می شود و سپس جنین به رحم مادر جایگزین انتقال می یابد.

در ادامه با تعدادی از چالش های این روش آشنا می شویم:

- برای استفاده از رحم جایگزین ابتدا باید زوجین نابارور متقاضی را از لحاظ پزشکی و سپس روانی بررسی کرد. به طور مثال باید بررسی شود که یکی از این دو فرد دچار بیماری هایی همچون ایذر نباشند. زیرا اگر مبتلا باشند به طور حتم برای جنین و بانوی صاحب رحم مشکل ساز خواهد بود.
- در مرحله ی بعد بانوی صاحب رحم باید مورد بررسی های پزشکی و روانی قرار بگیرد. به طور مثال اگر مادر جایگزین دچار عفونت مزمن دستگاه تناسلی باشد امکان آلوده کردن نوزاد را هنگام زایمان دارد و یا اینکه اگر او بیماری خونی از جمله هپاتیت ویروسی داشته باشد جنین را نیز آلوده می کند.
- رحم جایگزین در کشور ما پذیرفته شده است اما هنوز هم به طور کامل در فرهنگ جا نیفتاده است و خیلی از خانواده ها ان را یک حرکت غیرمنطقی و حتی غیر شرعی میدانند و زوج متقاضی مورد تحقیر و رفتارهای نامناسب اطرافیان قرار می گیرند که این مسئله باعث ایجاد

آشوب های روانی در ذهن زوج متقاضی و ایجاد ترسی نسبت به قضاوت شدن از سوی دیگران می شود.

● یکی از مهم ترین چالش های این مسئله این است که بسیاری از افراد با انگیزه کسب درآمد دست به چنین کاری میزنند که باعث ایجاد مشکلات متعدد و غیرقابل جبران می گردد. در ادامه این اتفاقات ممکن است مادر اصلی که منتظر در آغوش گرفتن فرزند خود بوده دچار افسردگی و مشکلات شدید تر روحی روانی گردد.

● از نظر اخلاقی رحم جایگزین تنها در صورتی پذیرفته است که از روی نوع دوستی انجام گیرد و لاغیر. البته جبران هزینه هایی که مادر جایگزین در طول بارداری متحمل می شود بی اشکال بوده و حتی ضروری هم هست و از نظر اخلاقی گفته می شود منطقی است که زنان اهدا کننده تنها یکبار در طول زندگی نقش مادر جایگزین را داشته باشند یا حداقل به طور مجدد برای همان خانواده نقش اهدا کننده را داشته باشند.

● یکی دیگر از چالش های پیش رو در حیطه کرامت انسانی استفاده از مادر جایگزین برای شبیه سازی افراد یا دستکاری های ژنتیکی است!

● تعهد های داده شده قبل از انجام بارداری هم به نوعی یکی از چالش های این مسئله است. باید به طور حقوقی تمام این تعهدها نوشته شده و با رضایت دو طرف باشد. از جمله پرداخت هزینه های آزمایشات، مشاوره های بارداری و ... توسط پدر و مادر ژنتیکی.

● تحویل کودک پس از به دنیا آمدن حتی اگر یکی از والدها فوت کند. حتی می توانند تعهدی راجع به اینکه در آینده به کودک این موضوع را بگویند یا خیر داشته باشند.

منابع :

۱. مقاله چالش های اخلاقی رحم جایگزین در ایران - رقیه نوری زاده
۲. رحم جایگزین پدیده ای نوین در درمان ناباروری - علوم پزشکی اردبیل

عوامل کاهش جمعیت: یک معمای چندوجهی

■ فاطمه فیاض / دانشجوی کارشناسی / مهندسی بهداشت حرفه ای و ایمنی کار

بر اساس آموزه های قرآن و حدیث عوامل موثر بر زادآوری را می توان مهم ترین علل افزایش یا کاهش نسل را به علل فردی، خانوادگی، اجتماعی و سیاسی طبقه بندی نمود. ازدواج به هنگام، احسان به والدین، استقلال اقتصادی فرزندان، گرایشات دینی و مذهبی، صله رحم و سیاستگذاری های تقویتی و تکمیلی هم راستا با تکثیر نسل، مهم ترین عوامل ازدیاد نسل در جامعه از منظر آیات، روایات و احادیث هستند. کاهش ازدواج یا افزایش سن آن، شیوع عقوق والدین، وابستگی اقتصادی فرزندان، کم رنگ شدن اعتقادات دینی در باب فرزندآوری، قطع رحم و سیاستگذاری های هم سو با زندگی مجردی، از مهم ترین عوامل کاهش یا انقطاع نسل از منظر قرآن و حدیث هستند.

جمهوری اسلامی ایران، بنا بر شرایط اجتماعی و اقتصادی کشور در سال های پس از پیروزی انقلاب، برای کنترل مطلوب شرایط، سیاست کنترل جمعیت را در پیش گرفت. به طوری که برای تحقق شعار «فرزند کمتر، زندگی بهتر» اقدامات فرهنگی، آموزشی، رسانه ای، بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی گسترده ای با بهره گیری از ظرفیت همه ی مراکز، سازمان های دولتی و برخی نهادهای غیردولتی برای کاهش نرخ رشد جمعیت انجام شد، تا جایی که میزان باروری کل از ۲۷ / ۶ در سال ۱۳۵۷ به ۵۹ / ۱ در سال ۱۳۹۰ رسید و میانگین رشد سالانه جمعیت نیز از ۷۳ / ۳ درصد در سال ۱۳۶۰ به ۱۸ / ۱ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافت. شعار فریبنده فرزند کمتر زندگی بهتر به همراه اجرای الگوهای توسعه غربی که برگرفته از اندیشه های استعماری و ضد انسانی

جمعیت، یکی از مهمترین مؤلفه های قدرت یک کشور است. نتایج پیش بینی ها نشان می دهد که تحولات جمعیتی ایران به سمتی پیش می رود که با ادامه روند فعلی، نرخ رشد جمعیت از سال ۱۴۲۰ شمسی منفی خواهد شد و در سال ۱۴۸۰، جمعیت ایران به حدود ۶۲ میلیون نفر کاهش می یابد، که این به معنای سالخورده شدن جمعیت، کاهش نیروی جوان و به طور کلی کاهش قدرت استراتژیک ایران در عرصه های مختلف است. جمعیت کشورها در کنار جغرافیای مناسب می تواند باعث افزایش قدرت آن ها شود. جغرافیا یک عامل تقریباً ثابت و تغییرناپذیر در طول زمان است، در حالی که جمعیت یک کشور، متاثر از عوامل مختلفی است و در طول زمان ممکن است تغییرات فراوانی در آن ایجاد شود.

توماس رابرت مالتوس اقتصاددان مشهور انگلیسی بود، از اواخر دهه شصت به بعد، به طور جدی به کانون خانواده های ایرانی راه یافت. هرچند در ابتدا، هدف از طرح این شعار، ایجاد یک سیاست موقت برای کنترل جمعیت بیان شد، اما در سال های بعد- ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۰ شمسی- این شعار در خانواده های ایرانی نهادینه شد و تک فرزندی محبوبیت یافت. با توجه به شرایط آن روز، آثار زیانبار این تفکر، کمتر مورد توجه و نظر اقتصادی کارشناسان و سیاستگذاران قرار گرفت، البته باید گفت اگر این سیاست در آن زمان ضرورت داشت، ادامه آن در شرایط امروز کار عاقلانه ای نیست.

بر اساس پیش بینی های سازمان ملل، تحولات جمعیتی ایران به گونه ای است که با ادامه روند فعلی، نرخ رشد جمعیت از سال ۱۴۲۰ شمسی منفی خواهد شد و میزان رشد سالانه به ۲۳ / ۰ - و میانگین سنی به ۲ / ۴۷ خواهد رسید و در سال ۱۴۸۰ جمعیت ایران به حدود ۶۲ میلیون نفر کاهش خواهد یافت. با توجه به اینکه سالمندی جمعیت پیامدهایی مانند کاهش نیروی کار، افزایش هزینه های بخش بهداشت و سلامت، کاهش شادی و طراوت در سطح جامعه، کاهش خلاقیت و نوآوری، کمبود نیروی جوان در عرصه نظامی در صورت وقوع جنگ، کم شدن انگیزه و تحرک برای پیشرفت کشور در عرصه های مختلف و ضعیف شدن کانون خانواده در اثر فقدان بستگان

رو به کاهش گذاشته و نوعی هم گرایی در رفتارهای باروری در مناطق مختلف دیده می شود. نکته مهم اینکه باروری پایین تر از حد جایگزینی در کشور فراگیر شده و حتی برخی از استان های کشور باروری بسیار کم را تجربه کرده اند. کاهش جمعیت در بخش خانواده، سبب تغییراتی مانند تغییر شکل خانواده از گسترده به هسته ای، شیوع تک فرزندی و عوارض ناشی از آن، کاهش صلۀ ارحام و قطع حمایت های خانوادگی می شود. و از آنجا که خانواده آیینۀ تمام نمای جامعه است؛ کاهش جمعیت علاوه بر سطح خانواده، در گستره ای وسیع تر، سبب تغییراتی در اجتماع نیز می شود که این تغییرات عبارت اند از: از بین رفتن خرده فرهنگ ها، بروز سالمندی جمعیت و عوارض مترتب بر آن، رفاه زدگی و تسلط فرهنگی بیگانگان.

به نظر پژوهشگران اجتماعی، رفتار باروری بر اساس محرک ها، فرآیند تصمیم گیری و نگرش های مرتبط می تواند به عنوان رفتاری که در یک محیط اجتماعی و تعاملات اجتماعی با سایر افراد حادث می شود، در نظر گرفته شود. روابط اجتماعی بین اعضای یک جامعه و تعامل با آنها می تواند ارزش ها و هنجارهای مرتبط با رفتار باروری را سازمان دهد؛ رفتاری که تنها در والدین شدن یا قصد باروری خلاصه نمی شود؛ بلکه تمامی جنبه های فرزندآوری نظیر ازدواج، علاقه به داشتن فرزند و

نگرش ها نسبت به محرک ها برای تنظیم باروری را دربر می گیرد. از آنجایی که ایران سرزمینی با تنوع قومی مذهبی است، این کاهش در بین گروه های قومی مذهبی مختلف، شکل های متفاوتی را نشان می دهد؛ در حالی که گروه های قومی گرد، لر و ترک تقریباً به پایان مرحله انتقالی باروری رسیده اند و باروریشان در سطح جانشینی و حتی زیر سطح جانشینی است، اما بلوچ ها در مرحله انتقالی قرار دارند و باروری بالای سطح جانشینی دارند. طبق نتایج مطالعات مختلف، سطح توسعه یافتگی استان ها در این زمینه نقش مؤثری داشته است، اما با توجه به مطالعات صورت گرفته در کشور، گروه های قومی، هرچند سطوح متفاوت باروری داشته اما روندهای باروری مشابهی را با روندهای ملی و اکثریت تجربه کرده اند، همچنین پویایی الگوهای باروری در

نسبی (برادر، خواهر، عمه، خاله، عمو و...) را در پی خواهد داشت، ضروری است که سیاست ها و شیوه های جدیدی را در بحث جمعیت دنبال کنیم. در جوامع مدرن امروزی که زوجین تا حد زیادی امکان تصمیم گیری درمورد تعداد فرزندان و زمان به دنیا آوردن آن ها را دارند، ترجیحات و تمایلات باروری مهم ترین تعیین کننده های رفتار باروری به شمار می رود. نگرانی درمورد سالخورده شدن جمعیت ایران سبب شده توجه زیادی به سمت باروری معطوف شود. هم سیاست گذاران و هم محققان در پی مشخص کردن روندهای باروری در ایران و علل کاهش آن را در میان گروه ها و طبقات مختلف جامعه بوده اند. یافته ها نشان می دهد میزان باروری در همه استان ها، تمام مناطق جغرافیایی و برای همه زیرگروه های اجتماعی و جمعیتی

تمایلی برای فرزندآوری بیشتر ندارند. همچنین گرایش به داشتن فرزند کمتر، نشانه آن است که زنان به کشف های جدیدی دست یافته اند. آنان هویت زنانه خود را در جاهای دیگری جز خانه و مادر شدن جستجو می کنند.

از جمله عوامل موثر بر کاهش جمعیت در ایران را می توان به شرح ذیل نام برد:

- فضای فرهنگی، اجتماعی و هنجاری غیرحما می فرزندآوری در جامعه به نفع باروری کم در خانواده (با توجه به تبلیغاتی که از قبل برای فرزند کمتر شده و این تفکر در اذهان نهادینه نموده است.)
- عدم مسئولیت پذیری برای داشتن فرزند
- فردگرایی و توجه بیشتر به آرمان های فردی و شکوفایی استعدادها و خودتحقق بخشی، یکی از دلایل و انگیزه های بی تمایلی به آوردن فرزند دوم، انگیزه ی ادامه تحصیل در مقاطع بالای دانشگاهی و اشتغال نیز علاوه بر آن رسیدگی و توجه به خود و رفاه خود از موضوعاتی است که مسئولیت مادری در تقابل با خواسته ها و لذات فردی قرار داده شد.
- فضای غیرحمایتی جامعه برای فرزندآوری (چالش های زندگی ماشینی و پر استرس و نبود فرصت کافی برای سپری کردن با کودک و برآوردن نیازهای عاطفی احساس ناامنی اجتماعی و مشکلات اجتماعی مانند: افراد محیط مدارس و مشکلات مربوط به آن، مدت زمانی که در تردد به محل کار در ترافیک صرف می کنند و همچنین خستگی مسیر رفت و برگشت، آلودگی هوا و غیره ..)

ایران حول سه محور عمده مذهب، قومیت و شرایط اقتصادی- اجتماعی است.

تصمیم گیری درمورد فرزندآوری یکی از وقایع مهم زندگی زوجین است و به نوبه خود تحت تأثیر مجموعه ای از متغیرهای جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی و فردی است. علی رغم مطالعاتی که در این زمینه صورت گرفته، مطالعه در خصوص تمایلات فرزندآوری به دو علت همچنان از اهمیت زیادی برخوردار است: نخست آنکه، آگاهی از ترجیحات و نیت باروری افراد به پیش بینی میزان باروری آتی جامعه کمک می کند؛ دوم آنکه، در جوامعی که بین تعداد ایده آل و تعداد واقعی فرزندان تفاوت وجود دارد، مطالعه درباره تمایلات باروری شناخت ما را در خصوص عوامل مؤثر بر محقق نشدن ترجیحات اولیه و شکل گیری شکاف باروری کامل تر می کند.

هر نوع برنامه ریزی برای تغییر رفتار باروری زیر سطح جانشینی و سیاست های جمعیتی مشوق باروری، نیازمند شناخت تعابیر و تفاسیر عاملان این رفتار یعنی زنان و مردان است. بنابراین ایران نیز در دهه های پیش به ویژه در دو دهه گذشته، با رشد روزافزونی تحت تاثیر فرایندهای جهانی شدن و تحولات پرشتاب فناوری های نوین آن روبه رو شده است. در جریان این تاثیرگذاری ها، دگرگونی هایی در سبک های زندگی مردم و ابعاد دیگر آنان، از جمله کاهش زاد و ولد و باروری در کشور پدید آمده است. به طور کلی ایران در چند سال گذشته تغییرات گوناگون ارزشی و نگرشی در زمینه مسایل باروری، ازدواج و خانواده را تجربه کرده است. نسل جدید، فرزند را مخل آسایش، گران قیمت و پر هزینه می داند و با توجه به اینکه والدین دیگر خواسته های خود را از لحاظ عواطف در فرزندان نمی یابند،

کاهش باروری، تا سطح جانشینی در ایران معرفی کرده اند.

- مهم ترین علل عدم تمایل به فرزندآوری در چهار دسته مشکلات و نگرانی های مرتبط با فرزندان و آینده آن ها، شرایط کاری و هزینه فرصت، روابط بین همسران، و مشکلات سلامتی و جسمانی افراد قرار گرفتند. بر این اساس، سیاست گذاران و برنامه ریزان، برای افزایش مجدد باروری به سطح جایگزینی، نیاز است تا مجموعه ای از سیاست هایی را اجرا کنند که به خانواده ها در پوشش هزینه های مراقبت از کودکان کمک کند و تلفیق زندگی شغلی و خانوادگی زنان را تسهیل کند.

بر اساس آموزه های قرآن و حدیث عوامل موثر بر زادآوری را می توان مهم ترین علل افزایش یا کاهش نسل را به علل فردی، خانوادگی، اجتماعی و سیاسی طبقه بندی نمود. ازدواج به هنگام، احسان به والدین، استقلال اقتصادی فرزندان، گرایش های دینی و مذهبی، صله رحم و سیاستگذاری های تقویتی و تکمیلی هم راستا با تکثیر نسل، مهم ترین عوامل ازدیاد نسل در جامعه از منظر آیات، روایات و احادیث هستند. کاهش ازدواج یا افزایش سن آن، شیوع عقوق والدین، وابستگی اقتصادی فرزندان، کم رنگ شدن اعتقادات دینی در باب فرزندآوری، قطع رحم و سیاستگذاری های هم سو با زندگی مجردی، از مهم ترین عوامل کاهش یا انقطاع نسل از منظر قرآن و حدیث هستند. در نتیجه بیش از آنکه عوامل سیاسی را در افزایش یا کاهش جمعیت اثرگذار باشند، عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی را در این مساله اثرگذار هستند.

منابع:

1. **Bagi M, Sadeghi R, Hatami A. Fertility intentions in Iran: Determinants and limitations. Strategic Studies of Culture. 2022 Feb 20;1(4):59-80.**

2. **Aram M, Azizi S. Analysis of factors of increase and decrease of generation based on the teachings of the Quran and Hadith. The Women and Families Cultural-Educational. 2023 Jun 22;18(63):213-40.**

- فضای غیر حمایتی تعامل زناشویی برای فرزندآوری (درک از ضعف مهارت خود و همسر در تربیت فرزند، خودکارآمدی در کنترل باروری، همچنین بر اساس تئوری شناختی اجتماعی، ادراک فرد از خودکارآمدی خود برای استفاده از روشها پیشگیری مؤثر و مطمئن نیز زمینه ساز قصد و رفتار باروری فرد است. لذا قصد باروری این افراد با رفتار باروریشان بیشتر منطبق است. ..)
- تردید در تداوم رابطه ی زناشویی (ناامنی روانی در تداوم ازدواج، اختلاف نظر همسران، زوج هایی که به نوعی آینده ی رابطه ی زناشویی خود را مبهم می بینند)

- نگرانی ها(نگرانی از عوض بارداری، نگرانی از آمادگی روانی اقتصادی زندگی زناشویی، ناامنی اقتصادی و مالی، افزایش مشکلات اقتصادی و اجتماعی..)

- باورها، نگرشها و ترجیحات باروری(ترجیح جنسیتی فرزند دختر یا پسر، سن مناسب فرزندآوری، استفاده از تجربیات دیگران و اطرافیان و..)

- درک از نبود حمایت بین نسلی در مراقبت از فرزندان و فضای غیرحمایتی خانوادگی برای فرزندآوری (هنجار و میزان حمایت خانواده ی خود و همسر از فرزندآوری در جهت تشویق یا بازدارندگی و کمک رسانی در نگهداری و مراقبت از فرزندان یا نداشتن امکان کمک در نگهداری و مراقبت از کودک)

- صرف وقت زیاد در بیرون از منزل، سبب خستگی بیش از حد، عدم کارایی در انجام نقش های همسری و مادری و نیز ایجاد آسیب ها و فشارهای جسمی و روحی برای زنان خواهد بود. در نتیجه طبیعتا زنان ترجیح می دهند برای مدیریت زمان خویش، به فکر فرزندآوری نباشند یا تعداد فرزندان را محدود نمایند که این خود آسیبی بزرگتر برای جامعه است. کاهش رشد جمعیت که از جمله عوامل عمده آن، رواج و گسترش سبک زندگی غربی است، سبب کاهش توان و قدرت نیروی دفاعی جامعه و بالطبع توقف رشد و توسعه اقتصادی شده و راه استثمار منابع طبیعی را برای غرب باز خواهد کرد. لذا تفکر افراطی و بدون ضابطه زنان در رابطه با اشتغال و عوارض زیانبار آن بر خانواده و جامعه، می طلبد که راهکارهای مقتضی و مناسب جهت مقابله با این هجمه ارائه شود.

- کاهش باروری به زیر سطح جانشینی به دو عامل قصد باروری و تأخیر در باروری و از دست دادن فرصت جبران بستگی دارد. مطالعات مختلف، عوامل متعدد اجتماعی و اقتصادی مانند توسعه ی تحصیلات در زنان، اشتغال، سن بالای ازدواج و دسترسی به روشهای مطمئن پیشگیری از بارداری را مسئول

نغمه های تحصیل در دفتر عشق مادری

■ زهرا رضانی و مائده رحیمی / دانشجویان کارشناسی ارشد / آموزش بهداشت و ارتقا سلامت

و در حال حاضر هم دانشجوی دوره دکتری در یکی از بهترین دانشگاه های کشور هستیم.

« در مسیر تحصیل متوجه چه موانعی شدید؟

طبیعتاً برای دانشجویی که متاهل است و دو فرزند دارد موانع بسیار است. به خصوص من که بطور همزمان به عنوان مربی بهداشت نیز مشغول به کار بودم و بعنوان مادر و همسر، وظایف دیگری را نیز در خانه بعهده داشتم که وقت گیر و انرژی بر بودند. اما در عین حال توسط خانواده و همسرم درک و حمایت می شدم و به همین دلیل به مرور از موانع سر راهم کاسته می شد.

« چگونه هم به کارهای منزل و بچه ها رسیدگی می کردید و هم مشغول به تحصیل بودید؟

حقیقتاً آسان نیست که همزمان هم درس بخوانی، هم به امور منزل رسیدگی کنی و هم مسئولیت مادری را به درستی ایفا کنی اما این کار با یک برنامه ریزی صحیح ممکن شد. مطمئناً، مدیریت زمان و برنامه ریزی می تواند برای هماهنگی بین درس خواندن، مادر بودن، و انجام کارهای منزل مفید باشد. داشتن برنامه ریزی هفتگی، اولویت بندی امور و وظایف، استفاده از لیست

« سلام روز شما بخیر. لطفا خودتان را معرفی کنید و بگویید در حال حاضر مشغول به تحصیل در چه رشته ای هستید.

با عرض سلام و وقت بخیر. من مائده حسین نیا هستم. دانشجوی دکتری آموزش بهداشت و ارتقا سلامت در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

« چند فرزند دارید و در چه سنی اولین فرزند خود را به دنیا آوردید؟

من مادر دو فرزند هستم. یک پسر ۲۲ ساله و یک دختر ۱۵ ساله... وقتی ۲۰ ساله بودم برای اولین بار طعم شیرین مادری را چشیدم.

« چه اتفاقی افتاد که با وجود داشتن دو فرزند به فکر ادامه تحصیل افتادید؟

من زمانی که با همسرم ازدواج کردم دانشجوی رشته بهداشت مدارس در دانشگاه تهران بودم. بعد از پایان تحصیلم در مقطع کارشناسی صاحب فرزند شدم و تصمیم گرفتم وقتم را صرف رسیدگی به فرزندم کنم. اما بعد از ۱۴ سال که اصطلاحاً فرزندانم از آب و گل در آمده بودند مجدداً تصمیم به ادامه تحصیل گرفتم و با وجود مادر بودن مدرک کارشناسی ارشد را اخذ کردم

وظایف و البته کمک گرفتن از دیگران می تواند باعث راحت تر شدن کار شود.

« همسر و فرزندانان به ادامه تحصیل شما معترض نبودند؟

همسر همیشه از من حمایت می کردند و حمایتشان مهم دلیل برای ادامه تحصیل من بود. بچه ها هم مخالفت نمی کردند اما گاهی دوست داشتند که اوقات بیشتری را در خانه باشم.

« نقش همسران را در پیشرفتتان چگونه ارزیابی می کنید؟

به جرات می توانم بگویم که من بدون حمایت همسر نمی توانستم به هیچ کدام از مسئولیت هایی که برعهده دارم برسم و نقش همسر به شدت مهم است. حمایت عاطفی، تقسیم وظایف، برنامه ریزی ها، مشارکت در نگهداری و تربیت فرزندان و تشویق ها و انگیزه ها همگی دارای اهمیت زیادی هستند که من از جانب همسر دریافت می کردم.

« این موضوع که شما هم دانشجو هستید چه تاثیری بر مسیر تحصیلی فرزندانان گذاشته است؟

این مسئله واقعا تاثیرگذار است و من بطور ملموس آن را احساس کرده ام. وقتی بچه ها مرا در حال درس خواندن می دیدند و می دیدند چقدر برای تحصیل و درسم ارزش قائل هستم ناخودآگاه با من همراه می شدند و در کنار من درس می خواندند و تکالیفشان را انجام می دادند و اگر سوالی داشتند از من می پرسیدند. ما در این زمینه

تا حدی پیش رفته بودیم که باهم برای درس خواندن برنامه ریزی می کردیم، باهم شروع می کردیم و ادامه می دادیم و این حس خیلی زیبا بود. رفته رفته بچه ها هم به اندازه من به درس و کتاب اهمیت دادند و پیشرفت هم داشتند.

« نگاه اساتید به شما به عنوان یک دانشجوی متاهل و دارای دو فرزند چگونه بوده است؟

اساتید دانشگاه ما واقعا بی نظیر هستند و همیشه از همه دانشجویها حمایت می کنند. من هم از حمایتشون بی بهره نبودم و بارها به من انگیزه دادند و مرا تشویق کردند که می توانم مدیریت خوبی برای مسائل مختلف زندگی و فرزندانم داشته باشم و یک دختر و پسر خیلی خوب تربیت کنم.

« بعد از اتمام مقطع دکتری باز هم در مسیر علم آموزی قدم برمی دارید؟

بله، درس خواندن و سرچ و پژوهش و تحقیق با زندگی من عجین شده و بعد از مقطع دکتری هم مایلم در همین مسیر قرار بگیرم و واقعا از آموزش و پژوهش لذت می برم.

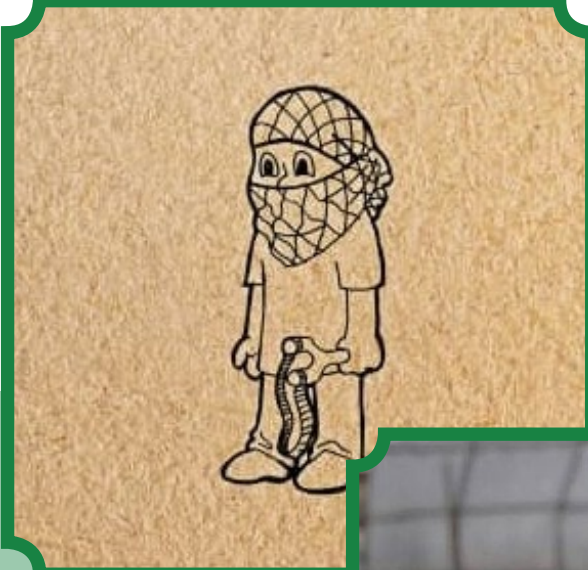
« سپاس از همراهی شما. موفق و سلامت باشید...

ممنونم... امیدوارم همه مادران این سرزمین موفق و سربلند باشند.

غزه

غزه

■ **مآده رحیمی / دانشجوی کارشناسی ارشد / آموزش بهداشت و ارتقای سلامت**

جغرافیا و جمعیت

نوار غزه در موقعیت جغرافیایی $25^{\circ}31'$ شمالی $34^{\circ}20'$ شرقی در خاورمیانه قرار گرفته است. از شرق و شمال با اسرائیل و از جنوب غربی با مصر مرز دارد. این ناحیه با ۲ میلیون و سیصد هزار نفر جمعیت در حدود ۳۶۵ کیلومتر مربع، سومین نقطه پرتراکم دنیاست. حدوداً ۶۰ درصد در کرانه باختری و ۴۰ درصد در نوارغزه ساکن اند. جمعیت فلسطین را می توان جامعه جوانی خطاب کرد. ۳۸٪ درصد جمعیت زیر ۱۵ سال سن دارند. هرچند این آمار بین نوارغزه و کرانه باختری تفاوت قابل توجهی دارد. در نوارغزه جمعیت زیر ۱۵ سال ۴۱٪ است و در کرانه باختری ۳۵٪. ضمن آنکه تنها ۳۷٪ از جمعیت فلسطینی بالای ۶۵ سال سن دارند. این درصد در نوارغزه ۳۷٪ و در کرانه باختری ۲۸٪ است.

نرخ فرزند آوری

نرخ فرزندآوری در فلسطین و بلاخص در نوارغزه مانند اکثر مناطق غرب آسیا و کشورهای عربی رو به کاهش قابل توجهی است.

اقتصاد :

صنایع نوار غزه اغلب از تجارتهای خانوادگی که به تولید منسوجات، صابون، حکاکی بر چوب درخت زیتون، و سوغاتی صدف مروارید می پردازد تشکیل شده است.

دین:

جمعیت غزه تقریباً بطور کامل از فلسطینیان مسلمان با مذهب شافعی تشکیل می‌شود و همچنین دارای جامعه کوچکی از مسیحیان فلسطینی می‌باشد.

صادرات و محصولات کشاورزی

مرکبات، توت فرنگی و گل مهمترین کالاهای صادراتی منطقه غزه است، مهمترین محصولات کشاورزی نوار غزه عبارتند از زیتون، مرکبات، سبزیجات، گوشت و لبنیات.

واردات:

واردات اصلی نوار غزه را کالاهای مصرفی، و مواد ساختمانی تشکیل می‌دهد.

جاذبه‌های گردشگری:

مکان‌های مورد توجه برای ناظران این شهر عبارتند از: مسجد جامع عمری، مسجد سید هاشم، مسجد ابن عثمان، مسجد ابن مروان، حرم شیخ ابوالعزم، حرم شیخ اجلین، تل منتار، قلعه ناپلئون (قلعه الرضوان) و کلیسای سن پورفیروس. این شهر همچنین دارای تفرجگاه‌های جدید متعددی است که در آن جهانگردان و مردم بومی می‌توانند در کنار ساحل و استخرهای شنا، به شنا و استراحت بپردازند.

منابع:

McDowall D. A Profile of the Population of the West bank and Gaza Strip. J. Refugee Stud.. 1989;2:20.

Peters J. Gaza. In Routledge Handbook on the Israeli-Palestinian Conflict 2013 Mar 5 (pp. 214-224). Routledge.

غزه؛ شهری که دیگر نیست!

بر اساس آخرین داده‌های دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل متحد (OCHA)، سازمان بهداشت جهانی (WHO) و دولت فلسطین؛ از ۷ نوامبر تا ۱۳ نوامبر حملات وحشیانه رژیم اسرائیل حداقل این خسارت‌ها را ایجاد کرده است

خاورمیانه در آتش

■ مائده رحیمی / دانشجوی کارشناسی ارشد / آموزش بهداشت و ارتقای سلامت

بسیار نگران کننده است. عدم رعایت نظافت و بهداشت در جنگ، آمار بیماری‌های پوستی و اسهال را در بین کودکان روز به روز بیشتر می‌کند. کودک هفت ساله‌ای که در طول عمرش دو جنگ را تجربه کرده است. از خود نسلی گمشده به یادگار می‌گذارد. کمبود آب آشامیدنی و بهداشتی در پناهگاه‌ها، شمار زیادی از کودکان را به بیماری‌های گوارشی مبتلا کرده است و بر اثر کمبود آب آشامیدنی در خارج از پناهگاه‌ها، تعداد زیادی کودک به ویژه زیر ۵ سال جان خود را از دست خواهند داد. درگیری و خشونت مسلحانه، ساختارهای اجتماعی را مختل

فلسطینی از ابتدای سال ۲۰۱۴ از سوی نیروهای اشغالگر دستگیر شده‌اند و این تعداد، نسبت به سال گذشته، افزایش چشمگیری داشته است. یکی از نکات مهم و چالشی در نوارغزه دسترسی به آب آشامیدنی است. محاصره غزه و عدم اجازه دسترسی آب به این منطقه موجب شده سال‌های اخیر موضوع آب به یک مسئله جدی تبدیل شود. به گونه‌ای که گزارش‌های نهادهای سازمان ملل صراحتاً پیش‌بینی میکنند که غزه در سال‌های آتی جای مناسبی برای سکونت نباشد. براساس آمار میزان دسترسی به آب آشامیدنی در کرانه باختری ۶۶٪، اما در نوارغزه تنها ۴٪ است. آماری که

هفتاد سال است که غزه با جنگی نا برابر دست و پنجه نرم می‌کند. کودکی که در ابتدای جنگ متولد شده است، اگر در جنگ شهید نشده باشد اکنون ۷۰ سال دارد. کودکان فلسطینی سال‌هاست از عواقب شوم جنگ، رنج می‌برند. شهرهای فلسطینی رفح و خان یونس در نوار غزه و نابلس و جنین در کرانه غربی، توسط رژیم صهیونیستی به عنوان مناطق جنگی اعلام شده‌اند و همین موضوع، به ارتش این رژیم اختیار داده است به گلوله باران مناطق مسکونی و ویران کردن خانه‌های فلسطینیان بپردازد. سازمان دفاع از کودکان بین‌المللی اعلام کرد که تعداد زیادی کودک

با آنها پیکار کنید که خداوند آنان را به دست شما مجازات می‌کند و آنها را رسوا می‌سازد و سینه گروهی از مؤمنان را شفا می‌بخشد (و بر قلب آنها مرهم می‌نهد).

اگر این آسیب‌ها به طور درست شناسایی نشود و مورد توجه قرار نگیرد، ممکن است سلامت روانی و سلامت اجتماعی طولانی‌مدت، هر دو در معرض خطر قرار گیرد.

ساخته و جمعیت غیرنظامی را در معرض فشارهای شدید روانی قرار داده است. پژوهش جهانی در سال ۲۰۱۵ نشان داد که ارتباط مستقیم بین جنگ و اختلالات روانی مانند افسرده‌گی و اضطراب وجود دارد. بیش‌تری از افراد که در معرض حوادث جنگی و خشونت‌های بالقوه قرار گرفته‌اند، به نوعی به پریشانی روان‌شناختی دچار شده‌اند. یافته‌های پژوهش‌های جهانی نشان می‌دهد که ۲۰-۱۵ درصد از جمعیت مبتلا به بحران، دچار اختلالات روانی خفیف تا متوسط، مانند افسردگی، اضطراب و اختلالات استرس پس از سانحه (PTSD) می‌شوند و ۳-۴ درصد دچار اختلالات روانی شدید، مانند روان‌پریشی، افسرده‌گی و اضطراب ناتوان‌کننده می‌شوند که بر توانایی عمل‌کرد و زنده ماندن آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

منابع :

Ahmed SK. Addressing the Effects of War on Gaza's Healthcare System. Cureus. 2023 Dec 6;15(12).
Hokayem E. The Gaza War and the Region. Survival. 2023 Nov 2;65(6):57-66.
Nuttman-Shwartz O. The long-term effects of living in a shared and continuous traumatic reality: the case of Israeli families on the border with gaza. Trauma, Violence, & Abuse. 2023 Jul;24(3):1387-404.

از دیگر آثار جنگ: می توان به :

- ۱- کاهش شدید تولید ناخالص داخلی
 - ۲- کاهش جمعیت و جابه‌جایی آن سرمایه انسانی را در کشورهای جنگی پایین می‌آورد
 - ۳- تخریب سرمایه فیزیکی و زیرساخت‌ها
 - ۴- کاهش نیروی جوان
 - ۵- افزایش مهاجرت به خارج
- ران خداوند ایمان اورندگان را به پیکار با مشرکین دعوت می‌کند و وعده‌ی پیروزی به آن‌ها می‌دهد.
قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْزِعُكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ؛

فرم اشتراک مجله روزنه

نام: نام خانوادگی: رشته تحصیلی:

میزان تحصیلات: سمت: کدپستی:

فکس: آدرس محل تحویل سفارش:

.....

شروع ارسال از شماره: تاریخ تکمیل فرم:

مبلغ واریز شده: شماره فیش بانکی:

شماره فیش بانکی: تاریخ واریز:

امضا متقاضی:

سایهٔ ظلمت

امروز غزه و فلسطین عرصه‌ی رسوایی غرب است که با ادعای حقوق بشر، بزرگ‌ترین و فجیع‌ترین نقض حقوق بشر را در غزه نادیده گرفته است. مقام معظم رهبری